

Elias (Elie) Aron van Leeuwen is geboren op 5 juli 1925 te Leeuwarden. Elias was een zoon van Abraham van Leeuwen en Brintje Schuijjer. Later hertrouwde zijn vader.

Elie zat in 1931 in de Berg-stichting in Laren volgens het orgaan dat door de stichting werd uitgegeven. De Berg-stichting is in 1909 opgericht als opvanghuis voor joodse kinderen uit noodlijdende gezinnen en voogdij kinderen. In een bosrijk gebied aan de zuidkant van het dorp Laren aan de Doodweg 4, grenzend aan de Hilversumse hei, stond van 1911 tot 1971 het gebouwencomplex van de Berg-Stichting, een Joods Kindertehuis. Met een voetbalveld, boomgaard, groentetuin, pluimveehouderij en bijenkasten was de stichting een van de beste kindertehuizen van Nederland.

In 1929 werd begonnen met een Scoutinggroep bij de Bergstichting in Laren. De meisjes waren bij het Nederlands Padvindsters Gilde (NPG) als groep I van de afdeling Laren

geregistreerd. De jongens waren ingeschreven bij de NPV als groep 6 van de afdeling Bussum. In eerste instantie werd gestart met welpen, padvindsters en padvindsters en in mei 1936 kwamen er kabouters bij. In september 1933 werd ook een pioniersgroep opgericht. De groepen deden actief mee met activiteiten binnen het district en gingen jaarlijks op kamp. Vlak voor de oorlog waren er veertien welpen, tweeëntwintig verkenners, tien kabouters en achttien padvindsters.

Door de stichting werd De Judeër uitgegeven, het periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting. Hierin verschenen regelmatig verslagen van Scoutingkampen en werden installaties en insignes vermeld. Elie werd in 1935 als welp geïnstalleerd. In 1937 werd hij toegelaten tot de MULO.

De oorlog maakte een eind aan de prettige tijden in de instelling. Directeur Reitsema liet de Berg-Stichting typeren als een 'mischlingenheim', waar kinderen woonden die niet volbloed joods waren. De Berg-stichting werd enige tijd met rust gelaten. De gedwongen ontruiming van het tehuis in Laren werd in de zomer van 1942 aangekondigd. Op 5 december 1942 moest het gebouw leeg zijn, zodat er kinderen van soldatenvrouwen ondergebracht konden worden. Om te voorkomen dat de kinderen en stafleden gedeporteerd werden, huurde

directeur Jan Reitsema in het geheim 3 panden van het Leger des Heils op het Rapenburg in Amsterdam en regelde hij valse verhuisvergunningen. Hij regelde verklaringen waaruit bleek dat de kinderen volgens de Neuerenberger nazi-regels niet als joods zouden worden beschouwd. De Eerste razzia van de Berg-Stichting vond plaats in februari 1943. Nadat 53 bewoners in Laren werden uitgeschreven en er in korte tijd veel bewoners werden ingeschreven op het adres op het Rapenburg, deden de Duitsers een inval. Directeur Jan Reitsema probeerde de razzia te stoppen door aan te geven dat de kinderen Mischling (niet volledig Joods) waren. Uiteindelijk werden er 14 kinderen afgevoerd en gedeporteerd. De Tweede razzia van de Berg-Stichting vond plaats op 26 mei 1943. 80 kinderen en medewerkers stonden klaar om afgevoerd te worden. Directeur Jan Reitsema weigerde mee te werken en kon SS'er Ferdinand aus der Fünten overtuigen het tehuis te sparen. Reitsema vertelde hem wederom dat de kinderen in het tehuis niet volledig Joods waren en dat er een procedure liep om dit officieel te maken met een Calmeyerstempel.

De definitieve ontruiming van de Berg-Stichting op het Rapenburg vond plaats op 2 augustus 1943. Reitsema werd gearresteerd tijdens een inval van de Sicherheitsdienst. De ongeveer 20 overgebleven bewoners van de Berg-Stichting werden overgebracht naar het gebouw van de Joodsche Invalide. Vanaf daar werden de meesten gedeporteerd. Directeur Jan Reitsema en zijn vrouw Tine doken onder in het Gooi. Tijdens de oorlog werden uiteindelijk 48 kinderen en 4 medewerkers vermoord door de nazi's. Zeker 70 kinderen en stafleden overleefden de oorlog, mede dankzij de inspanningen van directeur Jan Reitsema. Hij zorgde onder andere voor onderduikplaatsen in de Haarlemmermeer.

De burgemeester van Laren verzocht opsporing, aanhouding en terugbrenging van de minderjarige Elias Aron van Leeuwen. Hij had op 7 september 1942 de Bergstichting te Laren verlaten en hij was niet teruggekeerd. Met deze omschrijving werden joden aangeduid die waren ondergedoken. Hij werd uiteindelijk gepakt en kwam in februari 1943 aan in Kamp Vught. Hij wordt via Kamp Westerbork op 6 april 1943 met het zesde transport naar vernietigingskamp Sobibor gebracht en bij aankomst op 9 april 1943 vermoord. De treintransporten naar Sobibór vertrokken tussen 3 maart en 20 juli 1943 wekelijks op dinsdag vanuit Kamp Westerbork. Vrijwel alle gedeporteerden werden op de dag van aankomst direct doorgeleid naar de daar aanwezige gaskamers en vermoord. Met deze 19 treintransporten werden in totaal 34.313 Joden in de Tweede Wereldoorlog gedeporteerd van Nederland naar Sobibor gedeporteerd.

Het Monument voor de Joodse Kinderen is in 2017 opgericht. Het bestaat uit een sculptuur en een plaquette met de namen van de 48 kinderen en de vier stafleden van de Berg-Stichting die in de Holocaust zijn vermoord. De Berg-Stichting was van 1911 tot 1963 in Laren NH gevestigd op de plaats waar nu de middelbare school Laar & Berg staat, naast het Sint Janskerkhof. Sinds 2017 heet het plantsoen waar het monument staat het Reitsemaplantsoen, genoemd naar Jan Reitsema (1894-1968). Hij was van 1929 tot 1960 directeur van de Berg-Stichting. Tijdens de bezetting redde hij het leven van vele tientallen pupillen. Elie staat op het monument.

Meer informatie

[Elias Aron van Leeuwen \(oorlogsgravenstichting.nl\)](https://www.oorlogsgravenstichting.nl)

[Elias Aron van Leeuwen \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[Over Elias Aron van Leeuwen \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 4, 1931-1932, no 1-4, 1931 » 1931 - Pag. 28 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 8, 1935-1936, no 1-4, 1935 » 1935 - Pag. 18 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 10, 1937-1938, no 1-2, 1937 » 1937 - Pag. 47 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 10, 1937-1938, no 1-2, 1937 » 1937 - Pag. 22 | Delpher](#)

[Berg-Stichting \(laarenberg.nl\)](http://laarenberg.nl)

monumentbergstichting.nl

[Larense Berg-Stichting voor Joodse kinderen - ONH](#)

[De Berg-Stichting - Monument voor de Joodse Kinderen \(monumentbergstichting.nl\)](#)

[Herinnerings bomen Laren](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 25 jul 1930 - Art. 110 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 9, 1936-1937, no 1-3, 1936 » 1936 - Pa. 25 | Delpher](#)

[De schalmei; officieel orgaan voor besturen en leidsters van het Nederlandsche](#)

[Meisjesgilde, jrg 7, 1933-1934, no 8, 1933 » 1933-09 - Pag. 1 | Delpher](#)

[Monument voor de Berg-stichting. 48 pupillen te veel. - NIK - Nederlands Israëlitisch](#)

[Kerkgenootschap](#)

[Bronnen over 'Berg-stichting' - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Verhuizing Berg-Stichting naar Amsterdam - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Eerste razzia Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Tweede razzia Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Ontruiming Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Sobibórtransporten - Wikipedia](#)